

trainen 'smorgens, om 07:00 uur. Ik begon met drie keer per week, wat ik in twee weken heb opgebouwd naar vijf keer per week. Dus zaterdags en zondags dus niet, behalve als ik door de week trainingen moest missen, dan haalde ik dat in het weekend in.

Hierbij wil ik het laten, hoewel ik nog wel een stuk of drie akkevietjes kan opvoeren waaruit bedoelde bestuurlijke misstanden ook nog te staven zijn.

Nog een woordje over mijn oud-hoboleerlingen

Tja, tot mijn spijt moet ik nu langzamerhand mijn memoires gaan afsluiten. Jammer, want er valt nog veel te vertellen. Maar u zult begrijpen dat een boek van zowat 300 A-4tjes in A-5 een dik boek is.

Wel wil ik nog wat pagina's aandacht geven aan een aantal van mijn oud-hoboleerlingen en zo nodig aangeven hoe de lopende zaken zich tot aan de definitieve boekproductie hebben ontwikkeld.

Over de vele andere leerlingen die ik heb op piano of blokfluit heb lesgegeven, ook de pupillen uit

muziekschool ensembles of orkestjes of over koor en kinderkoor deelnemers kan ik jammergenoeg niets of weinig zeggen. Daarom houd ik het maar op mijn hoboleerlingen.

Allereerst wil ik hier twee oud-leerlingen noemen, die ik aan de conservatorium-afdeling van het Muzieklyceum in Hilversum maar kort heb lesgegeven, doordat de politiek zich met mijn vak uitoefening ging bemoeien. Het zijn *Irmin Everbach* en *Roy Greeve*. Zij waren hoofdvakleerlingen en hadden best wel talent, maar beiden gaven mij te kennen weinig toekomstperspectieven te zien vanwege de bezuinigings sfeer die de Rijksoverheid op onze symfonische hoofdstructuur van Nederland had losgelaten. De politiek wilde blijkbaar van het 'beleid Wagemans' af.

Wagemans was een hoge ambtenaar van het departement voor Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen (OKW), later Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk (CRM).

Van Johannes Witteman, wiens vader minister van Financiën was geweest, heb ik in de zeventiger jaren uit zijn betogen begrepen, dat Wagemans een hoge departementale functie had, waarbij hij de uitbreiding van het aantal Nederlandse symfonieorkesten voorstond. Hij was namelijk verantwoordelijk voor de uitbouw van het cultureel beleid en coördineerde gemeentelijke en provinciale initiatieven op het vlak van de symfonische beroepsorkesten in de ruime zin, op landelijk en subsidiologisch niveau.

In het beleid-Wagemans zou een stad als Apeldoorn over een kamerorkest moeten kunnen beschikken, dat naast het Gelders Orkest goed zou kunnen functioneren; enerzijds voor koorbegeleidingen e.d. en anderzijds met een eigen kamerorkest-programma. Zo zou iedere provincie op het gebied van het orkestenbestel gestructureerd moeten worden, terwijl de grote steden, zoals Rotterdam, Den Haag en Amsterdam, meerdere orkesten zouden moeten kunnen huisvesten, met een landelijke (i.c. internationale) uitstraling.

Sinds het opdoeken van het Orkest van de Nederlandse Opera (1965) is deze beleidslijn door opeenvolgende regeringen jammer genoeg verlaten. Ik zie dat als een uiting van cultuurbarbarisme maar vele politici zien dat blijkbaar anders. Mijn bezwaar tegen hun vrijemarktprincipes is dat men Geld i.p.v. God de absolutie geeft. In een dergelijke maatschappij was ik dus bezig met leerlingen op te leiden voor de sociale dienst i.p.v. een functie in een symfonie- of kamerorkest.

Dat maakten Irmin en Roy mij duidelijk, toen zij (los van elkaar) met een depressie op les kwamen, nadat zij hadden vernomen dat er weer een provinciaal of een radio-orkest wegbezuinigd zou worden. Daarom heb ik het plan opgevat om het muziek-vakonderwijs in Hilversum te proberen te verbreden.

Daartoe heb ik met een werkgroep VOC (Verbreiding Onderwijs Conservatoria) een nieuw leerplan opgesteld onder de titel "Motivatietoerwijs voor Conservatoria". Dit onderwijsplan hield in dat

parallel aan de gewone conservatoriumopleidingen voor ieder instrument ook een aantal vaktechnische instrumentenreparatie- en -bouw- opleidingen zouden worden ingesteld. Zo zouden mijn leerlingen dan het repareren van hobo's en het ontwerpen en bouwen van b.v. rietenmachines en/of van nieuwe hobo's kunnen leren, naast hun conservatoriumopleiding. Zij zouden dan les kunnen krijgen van de hoboïst Willem van der Velde, die nadat hij een opleiding had gevolgd voor fijnmechanica en daarmee bij de PTT werkte, maar uiteindelijk vakmusicus was geworden in het Utrechts Stedelijk Orkest (USO), dat overigens ook niet meer bestaat. Van der Velde, was dé hoboreparateur in Nederland. Iedere beroeps-hoboïst kwam met zijn defecte instrument(en) hem in Utrecht opzoeken in zijn reparatieatelier, in een van stenen gebouwd tuinhuis achter zijn woning. Er waren ook wel andere reparateurs werkzaam, vooral bij bedrijven die muziekinstrumenten verkopen, maar die beheersten het hobospelen niet of nauwelijks. Dat heeft dan weer negatieve effecten op de kwaliteit van de reparatie en/of afstelling van het instrument. Dus een vakman als Willem van der Velde was werkelijk een uitkomst voor het diagnosticeren en herstellen van je hobo!

Een dergelijk concept onderwijssysteem is natuurlijk voor alle instrumenten denkbaar (denk aan vioolbouwers, fluitenbouwers, pianotechnici etc. etc.) en daarmee zou het toekomstbeeld van werkeloosheid voor de Nederlandse musici in spe dus zijn opgelost.

Ondanks dat ik die nota "Motivatietoerwys voor Conservatoria" zo goed mogelijk heb opgesteld en systematisch doorgepraat met o.a. *Christiaan Hamaker* (een voortreffelijke oud-leerling, die sociale psychologie met de specialisatie onderwyskunde studeerde), kon ik het bestuur en de directie van het Muzieklyceum in Hilversum niet overtuigen om het in te stellen en uit te voeren. Daarom en temeer omdat ik geen mensen wil opleiden voor de sociale dienst, heb ik mijn ontslag ingediend. Zakelijk gezien was dat niet erg slim, want daarmee verspeelde ik een degelijk pensioen. Ik had daar namelijk ook nog een aantal bijvak- en vooropleiding-leerlingen.

Ik kan mij niet alle namen van leerlingen die ik heb lesgegeven herinneren, maar een aantal weet ik nog wel. Ik noem hier in onwillekeurige volgorde *Saskia Delmonte, Mark Biedermann, Guus Thijssen, Arnold Vogel, Irene van der Rol, Geertje Naarden, Peter Kampmeijer, Adri van der Plas, Mira Kho, Edward James en Gerda Meursing*. Hierna wil ik graag nog een aantal leerlingen noemen, welke mij in het bijzonder zijn bijgebleven op grond van hun prestaties i.q. ontwikkeling:

Christiaan Hamaker, die ik voorheen al noemde, was inderdaad een voortreffelijke hoboïst. Ik ontmoette hem toen ik een schnabbel had in een studentenorkest dat onder leiding stond van Bertus van Lier. In dat orkest speelde hij pauken en slagwerk. Al gauw bleek dat hij ook een beetje hobo

speelde, maar daar had hij na zijn middelbareschoolperiode (ik dacht in Eindhoven) niets meer aan gedaan. In de pauzes van de repetities, op mijn hobo, ging het hem nog gemakkelijk af, bleek daar. Later is hij via het Amsterdamse Muzieklyceum, waar ik ook docent was, bij mij op les gekomen. Hij ontwikkelde zich fantastisch en pakte alles snel op, waardoor er vaak tijd overbleef om over allerlei dingen van gedachten te wisselen. Ik heb veel van hem opgestoken. Terzijde, hij is een van mijn weinige leerlingen die op een goed moment zoveel techniek (fingerfertigheid) in huis had, dat hij op een leerlingen-uitvoering "Obsession" voor hobo en piano, van de Japanse componist Makato Shinohara kon uitvoeren. Dat deed hij zeer goed en met veel overtuigingskracht. Dit muziekstuk behoort qua moeilijkheidsgraad in hoogste klasse X thuis. Overigens, in datzelfde studentenorkest leerde ik Erica Scholten (zie Anatevka-orkest) kennen als een uitnemend dwarsfluitiste.

Een andere hoboïst(e), die ik aan het Muzieklyceum in Amsterdam les gaf in de voor-opleiding van het conservatorium, was *Aafke Groeneboer*. Toen zij bij mij op les kwam was zij al behoorlijk ver. Althans zo ver, dat na een seizoen lestijd en met een uitstekend proefspel (uiteraard zat ik ook in die toelatingscommissie) zij bij Han de Vries op hoofdvakles mocht komen. Daarna heb ik nooit meer iets van haar vernomen. Ik vermoed dat het tussen Han en Aafke niet klikte of zij is gewoon iets

anders is gaan doen; zij had een gymnasiumopleiding, dus zij kon ook op de universiteit terecht. Het kan zijn dat mijn verondertsellingen niet kloppen, zomogelijk verneem ik dat dan ook graag.

In Bennekom, bij de dependance van de Stichting Stedelijke Muziekschool Wageningen en omgeving, had ik ook een jong talentje op les. Eerst met blokfluit en later met hobo. Zijn naam was *Matthijs Oudkerk*. Het was fijn om mee te maken hoe dat joch vanaf zijn achtste jaar zich geweldig ontplooidde op de hobo. Zijn vader was een amateurorganist met een prachtig kabinetpijporgel thuis. Beiden waren grote Bach- -liefhebbers. Zo vader zo zoon! Ik heb Matthijs tot in zijn pubertijd lesgegeven, maar na een langdurige ziekteperiode van mij, heb ik hem nooit meer teruggezien. Wellicht is hij bij mijn vervanger, Elias van Eijken, blijven hangen.

Inge Kok was ook een zodanig begaafde meid. Zij voerde zelfs met het Wageningse muziek- schoolstrijkorkest o.l.v. de directeur Dick Blokbergen het hoboconcert van Cimarosa uit! Ook van haar heb na die ziekteperiode niets meer vernomen, mogelijk is zij ook bij collega Van Eijken verder gegaan.

Overigens, mijn allereerste hobo-leerling kreeg ik in Wageningen op les, vlak na mijn benoeming. Het was *Ccile Lapré*, om de een of andere reden lukte het niet haar effectief op gang te krijgen. Zij is er

dan ook mee opgehouden. Maar tot mijn grote verrassing heb ik haar na zo vele jaren onlangs in Utrecht in het Academiegebouw weer ontmoet, bij een lezing door prof. Herman Philipse: "God, in the Age of Science", gehouden op de Atheïsmedag van 2012. Zij woont nu in de provincie Groningen en heeft daar een functie in het regiobestuur van de vrijdenkersvereniging De Vrije Gedachte (DVN). Een leuk en verrassend contact, temeer omdat ik van huis uit vrijdenker ben, evenals mijn broer en onze ouders en grootouders van beide zijden. Allemaal volgelingen van Ferdinand Domela Nieuwenhuis...

Ik liep een keer, naar ik meen in 2004, over de Prinsengracht en zag toen op nummer 154 een galerie met de naam *Josine Bokhoven*. Hé, dacht ik, dat is logisch want toen ik Josine op hoboles had, studeerde zij kunstgeschiedenis. Ik had toen elders een afspraak, maar nam mij voor eens naar het werk in de galerie te kijken en haar dan na al die jaren wellicht weer eens te ontmoeten. Toen ik ooit weer in Amsterdam was heb ik mijn voornemen uitgevoerd. Ik werd heel gastvrij door Josine ontvangen en constateerde dat zij prachtige moderne kunstwerken exposeerde. In mijn enthousiasme voor Skrjabin, heb ik haar meteen na thuiskomst in Schellinkhout en vervolgens met enige regelmaat per e-mail Mp3-tjes van Skrjabin-werken toegezonden. Daar was zij blij mee, vertelde zij toen ik weer eens bij haar aankwam. Ik merk dat

ik het erg prettig vind om te vernemen hoe het mijn oud-leerlingen in de loop der tijd is vergaan.

In Amstelveen was ik docent aan de Volksmuziekschool. Overigens, de hele pedagogische muzieklesopzet van Willem Gehrels is in Nederland totaal wegbezuinigd, en er is niets substantieels voor teruggekomen. Tjonge, als je zo terugkijkt, wat een in omvang toenemend cultuurbarbarisme! Enfin, aan dat instituut zat *Maud Sauer* bij mij in een blokfluitklasje. Toen ik door uitbreiding van mijn freelance hobopraktijk bij die muziekschool ben weggegaan, werd ik opgebeld door haar moeder, die vertelde dat zij graag privéles van mij wilde hebben. Ik heb haar toen als blokfluitleerling een wekelijks lesuur tussen mijn andere leerlingen toebedeeld (thuis in mijn leskamer) en ja hoor, zij wilde ook heel graag met hobo beginnen. Dat ging haar heel goed af. Toen zij een vakopleiding wilde gaan doen, heb ik haar niet bij Han de Vries laten voorspelen, immers die ervaring met Aafke Groeneboer was negatief geweest. Na overleg met Cees van der Kraan heb ik haar geadviseerd in de USA verder te gaan studeren bij de solohoboïst van het Chicago Symphony Orchestra. Van der Kraan kende hem goed en zou voor haar een aanbevelingsbrief sturen. Echter, op haar eigen houtje heeft zij toen besloten aan het Conservatorium in Den Haag toelatingsexamen te doen en daar te gaan studeren. Later is zij ook componiste geworden.

Toen ik een keer door het Vondelpark liep, op weg naar mijn woning in de Vondelkerkstraat, kwam ik Bart Wellerdieck tegen. Bij hem had ik rondleidingen in het Stedelijk Museum genoten en met Aart Janszen en Marius Monkou hadden wij onder zijn leiding op de zolder van gebouw Felix Meritis verkiezingsborden voor de CPN vervaardigd. Toen hij hoorde dat ik bij Haakon Stotijn hobo studeerde was hij verrast, temeer omdat zijn zoon Ben dat ook al een tijdje wilde. Zo kwam *Ben Wellerdieck* bij mij op les. Later, nadat hij zich zo goed had ontwikkeld dat hij eerste hoboïst in het Amsterdams Studenten Kamer Orkest (ASKO) was geworden, en na mijn echtscheiding en door het opzetten van de Projectgroep-8, zijn wij bevriend geraakt. Dat ASKO stond toen onder leiding van Jan Vriend, een oud-leerling van Ton de Leeuw. De ASKO-uitvoeringen waren voor mij zeer de moeite waard om te beluisteren en daardoor leerzaam.

Herbert van der Vossen was een van de hoboïsten van het Wageningse studenten-orkest. Dick Blokbergen, de dirigent van dat orkest, had hem aangeraden bij mij les te gaan nemen want ik was zo goed in hoborietsnijden. Ik herinner mij die eerste les nog heel goed vanwege het feit dat Blokbergen onlangs directeur van de Stichting Stedelijke Muziekschool was geworden. Daardoor was er nu een kortingstarief voor studenten van de Landbouw Hogeschool ingesteld. Daarbij had Dick mij gevraagd om die allereerste studenten-leerlingenles zo goed mogelijk te laten verlopen

zodat zich meer studenten zouden gaan aanmelden voor lessen bij de muziekschool. Door die nodige “van mond tot oor”-reclame is dat dan ook gebeurd. Herbert van der Vossen speelde op zijn kennismakingsles bepaald niet onverdienstelijk hobo. Hij voerde het hoboconcert van Marcello uit, waarbij ik hem op de piano begeleidde, af en toe onderbrekend om aanwijzingen en feedback te geven. Hij was een prima leerling, had ook een goede professional kunnen worden en het was heel prettig om hem les te geven. Hij studeerde aan de LH tropische planten-veredeling.

Een andere leerling uit Wageningen was *Boudewijn Tarenskeen*; als achtjarig jongetje wilde hij al hobo spelen. Omdat hij vrij jong was wilde ik hem eerst testen. Zijn moeder kwam hem naar die testles brengen en vroeg of zij de les mocht bijwonen. Uiteraard kon dat. Na afloop waren beiden enthousiast, Boudewijn over het aanblazen van een hobo en de moeder over mijn manier van aanpak. De opeenvolgende wekelijkse lessen in dat eerste jaar heb ik hem geleerd zijn eigen etudes te schrijven, want het eerste hoboleerboek van Hinke is voor zo'n jonge pupil nog niet erg geschikt. Toen hij van de middelbare school afkwam wilde hij naar het conservatorium en kwam daartoe bij mij aanbellen in de Eerste Helmersstraat, waar ik toen woonde en werkte. Aanvankelijk wilde hij bij mij compositieles nemen, maar ik heb hem aangeraden dat niet privé bij mij, maar aan het Conservatorium of het Muzieklyceum in Amsterdam opleiding te

gaan doen, bij een erkende compositieleraar. Daar heeft hij toelatingsexamen gedaan bij het Muzieklyceum en werd aangenomen. Boudewijn Tarenskeen bleek over een groot muzikaal talent te beschikken want hij heeft zich tot een toonaangevend componist ontwikkeld.

Wil Senden, een werknemer bij Shell, speelde in de Shell-harmonie. Een top-blaasorkest dat perfecte instrumenten voor zijn leden aanschafte en ze bij top-docenten op les stuurde. De leskosten werden door Shell gedragen. Zo stuurden zij hun hoboïsten vroeger bij Haakon Stotijn op les, maar na diens overlijden kwamen zij bij mij. Daarmee was ik uiteraard zeer vereerd. Wil Senden was een echte semiprofessional. Hij had grote kwaliteiten, zowel op muzikaal, motorisch, ritmisch, solistisch als rietensnijgebied. Iedere les was het weer een genoegen om zo diep mogelijk op de materie in te gaan. Hij bezat een geweldige virtuoze aanleg, die hij het liefst etaleerde in de Italiaanse belcantostijl, zoals die van Bellini, Donizetti, maar ook Kalliwoda e.a.

* * *